

207 Կաշապըն շէվքէթյու Գուտրէթյու մէ-

հասցեթիւն Բատիշանըմը Սուլթան Ապտիւլ
Համիտ խանը սանի հազրէթլէրի :

Պէն եաշաքն Վէզիրի նատիր իւլ էմսալ
հազրէթլի Միտհաթ :

Բ. Մեծ Եպարքոսն համառօտ պա-
տասխան մը տալով ըսաւ թէ իր Հայոց
Պատրիարքարանը գալը մեծ բան մը չէ
և թէ շատոնց այսպիսի յարաբերութիւն-
ներ հաստատուած ըլլալու էին : Հայոց
ազգն, ըսաւ, արդարեւ երկրին մեծ ծա-
ռայութիւններ մատուցած է. բարոյա-
կան, մտաւորական և արուեստական
ձեռնարկութեանց մէջ միւս հպատակ
ազգերէն առաջ անցնելու փորձեր տը-
ռած է. ուստի շնորհիւ նոր հաստատու-
եալ Սահմանադրութեան որ ամեն կար-
գի ժողովուրդները միմեանց և ամենքը
մէկանց երկրին կառավարութեան հետ
կը միացնէ, յոյս մեծ ունիմ որ Հայոց
ազգն իր յառաջդիմական վիճակը կշա-
րունակէ և օրինակ կըլլայ բարոսմանց-
ւոց : Խօսքն աւարտելուն պէս բոլոր
հանդիսականք կեցցէ Սուլթան Ապտիւլ
Համիտ և կեցցէ Միտհաթ փաշա աղա-
ղակեցին : Մեծ Եպարքոսն իր շնորհա-
կալութիւնը յայտնելով նստաւ աթոռին
վրայ, որովհետեւ մինչև այն ժամանակ
ոտքի վրայ կեցած էր : Ս. Պատրիարքը,
եպիսկոպոսունք և բարձրաստիճան Հայ
պաշտօնաւորք ալ նստան :

Սոյն միջոցին փափաղեան վսեմաշուք
Գէորգ Էֆէնտին շնորհակալութեան հա-
մառօտ ուղերձ մը կարդաց, որուն քա-
նի մը շնորհակալութեան խօսքերով պա-
տասխանեց Ն. բարձրութիւնը :

Ասկէ ետքը ծխափայտ և սուրճ մը
բերուեցաւ, և քիչ մը հանգիստ առ-
նելէն ետքը, Մեծ Եպարքոսն Տիգ-
րան Էֆէնտի որ երկրորդ ատենապե-
տն է ազգային ժողովոյն՝ հետեւեալ ա-
տենախօսութիւնն ըրաւ :

Պա իրաւէի Սէնիյէ թէ՛սիս օլունան Նի-
զամնամէի միլիյէի չաքերանէմը ահքեամընա
թէ՛վֆիզան ինթիլապ օլունարազ մէ՛մալիքի
Մարդուսէտէ միւթէվաթթըն երմէնի միլլէթի-
նին պիլ ճիւմէ Էֆէնտիւնը վէքեալէթի ու-
մուսիյէսի սըֆաթընը հայիզ օլան մէ՛ճլիսի մէ-
պուսան աղալարը Ձաթը Սատարէթէնահիլէ-
րինին Բաթրիզխանէմը թէ՛չիթիլէրինտէն տօ-
լայը երմէնի միլլէթինին թէ՛չէքքիւր վէ մէս-
րուրիյէթինին արդ ու թաղաթիմի վէքեալէթի-
նէ նայիլ օլունդլարընտան, քէնտիլէրինի պախ-
թիեար ատտ իտէրլէր :

Երմէնի միլլէթի պէշ եիւզ սէնէլիք սատա-
գաթը ճանսըբարանէ իլէ թաթըր Օսմանիյէ
սարըլընը, վէ անը հըրսը ճան վէ նուրը այնը
կիսի սէվիշ վէ քէնտու սէրպէսթիի մէզնէ-
պինի վէ հէմ տախի ումուրու ըուհանիյէ վէ
ճիսմանիյէսի հազգընտա իհսան պուրուլան
իմթիեաղաթը գատիմէ իլէ թէ՛մին օլունմուշ
օլան իտարէյի միլլէթինին սպէի սաթմանաթը
Սէնիյէտէ թէ՛մամի իլէ մուհաֆազա իթմիշ տիր :

Թանդիմաթը խայրիյէնին շէրէթթէնահիլէրին-
տէն սօնրա, դէմանը Սատարէթէնահիլէրին-
տէ իլան պուրուլան գանուշը էսասի, իտա-
րէյի ումուսիյէնին իճրայի թաթիլի իլէ պու-
տէվլէթի Օսմանիյէնին գուարէթ վէ շէվքէթի
թէ՛ճէտտիւտ վէ թէ՛քէսիւր իտէ՛ճէյի շիւպիշ-
սիզ օլունդլունտան, միլք ու վաթան պու Նիյ-
մէթի աղիմէտէն տօլայը Ձաթը Բատիշանըմը
Սուլթան Համիտ խանը սանի հազրէթլէրինին
վէ անըն վէզիրի աղամը վէ մէմալիքի Օսմա-
նիյէնին պիլինճի վաթմանքիլէրի պուլունան
ձէնապը վէքեալէթէնահիլէրինէ միննէթտար
գալաճագ տըր :

Իմտի եաշաքն Բատիշանըմը, եաշաքն
Միտհաթ բաշա հազրէթլէրի, վէ եաշաքն
միլլէթի Օսմանիյէ :

Բարձր Մեծ Եպարքոսը շնորհակալու-
թիւն յայտնելով ըսաւ՝ թէ սոյն ատենա-
խօսութիւնն ամենայն գոհութեամբ բո-
լոր Հայոց ազգին կամբը կը համարի :

Ասկէ վերջը 20 վայրկենի չափ երկրին
բարեկարգութեանց վրայ խօսակցու-
թիւններ եղան և օշարակ խմուեցաւ :

Երբ Մեծ Եպարքոսն ոտքի վրայ ելաւ
երթալու, Գեր. Խորէն սրբազան հե-
տեւեալ համառօտ ճառը խօսեցաւ .

Տէր,

Ձեր գալուստը ի Հայկական խոնարհ յար-
կըս այս, Ձեր փառաց դործերուն ամենէն նշա-
նաւոր դործերէն մին է, վասնզի դործով հաս-
տատեցիք թէ կը ճանչնաք զյարգ հաւատար-
մութեան՝ զոր Հայոց ազգը այսչափ դարերէ
ի վեր ցուցած է առ Օսմանեան պետութիւն,
որ ապացոյցի կարօտ չէ : Դուք Ձեր այս գոր-
ծով՝ յիշատակ մը թողուցիք պատմութեան
մէջ, որ անմահ պիտի մնայ յարձանադիրս երկ-
րիս :

Արդ քանի որ դմեզ պատուեցիք, լսեցէք
աղէ եւ մեր խոնարհ աղաչանքը՝ որ երկու
խօսքի մէջ կը բովանդակի. աղաւտեցէք դմեզ
տէրէպէյիներուն եւ քիւրտներուն հարստահա-
րութենէն : Դուք զայս պիտի ընէք, վասնզի
ուրիշներուն համար անկարելի եղածը՝ դործով
ցուցիք թէ Ձեզի համար կարելի է : Հարստա-
հարութենէ ազատուած Հայը՝ պիտի ցուցնէ
թէ ինքը այս հզօր տէրութեան մէջ աշխա-
տաւոր մշակ մ'է, որ հլու հպատակութեամբ,
կաշխատի ի բարգաւաճումն ճարտարութեան
վաճառականութեան եւ գիտութեան : Միտ-
հաթ փաշա՛, երջանիկ ըլէ Հայերը, եւ Աստ-
ուած երջանկագոյն ընէ դքեզ անմահութեամբ :

Պատասխանեց :

«Այո՛, ես աշխատած եմ եւ այսուհետեւ
ալ պիտի աշխատիմ ձեր խնդիրքը կատարել :
Ինձ ցաւ կը պատճառեն այն տխուր լուրերն,
եւ ապահով եղիք որ պիտի բառնամ ձեր եր-
ջանկութեան խոչընդոտները, Հայոց ազգը սի-
րելու թող այդ ըլլայ հզօրագոյն ապացոյց» :

Այս խօսքերէն ետեւ Մեծ Եպարքոսը
Ս. Պատրիարքէն հրաժեշտ խնդրելով,
երբ դուրսի սրահն ելաւ, երեսփոխանք
միաբերան «կեցցէ Սուլթան Ապտիւլ
Համիտ, կեցցէ Օսմանեան ազգութիւն,
կեցցէ Միտհաթ փաշա» պուռացին ծա-
փահարելով : Մեծ Եպարքոսը շնորհա-
կալութեամբ ողջունեց երեսփոխաններն
և Ս. Պատրիարք Հօր ուղեկցութեամբ
մինչև սանդուղին տակն իջաւ, ուրկէց
ալ եպիսկոպոսաց և վարչութեան ան-
դամաց և Հայ աստիճանաւորաց առաջ-
նորդութեամբ Պատրիարքարանի դռնէն
դուրս ելնելով, կառքը հեծաւ գնաց :
Այս միջոցին Պատրիարքարանի բակն ու
դուրսի փողոցը խուսեալ Հայ ժողովուրդք
միաբերան «կեցցէ Միտհաթ փաշա,
կեցցէ հաւասարութիւն» գոչելով ողջու-
նեցին Ն. Բարձրութիւնը :

Կարծես, թէ մեր ազգին դժբաղդու-
թենէն է. աշխարհի ո՛ր կողմը որ աղէտք
մը, արկած մը պատահի, քնաոր՝ ըստ
մեծի մասին մեր ազգայնոց կըլլայ :

Լրագիր ընթերցողք կ'իշխեն, թէ ան-
ցեալ տարւոյ նոյեմբեր ամսոյ սիկլոնները,
գիշեր ժամանակ, Հնդկաստանի Պէնկա-
լա գաւառին Դաքքա անուն վաճառա-
չահ քաղաքին սահմանաց մէջ ահադին
փոթորիկ մը ելնելով՝ ծովուն ջուրերը
գրեթէ 30 ոտնաչափ բարձրացան և կո-
խեցին նոյն սահմանաց մէջ դռնուած
երկու անտառային և մացառոտ կղզի-
ներ, աւերելով քանդելով ամեն բան և
ջրահեղձ ընելով ամեն բանական և ան-

բան կենդանիներն, և ըստ յայտարա-
րութեան տէրութեան՝ 215 հազարի չափ
մարդիկ զոհ գացին այս նոր տեսակ ջըր-
հեղեղին :

Արդ՝ Հնդկաստանէն գրուած և Զմիւռ-
նիոյ Արշալոյս լրագրոյն վերջին թերթին
մէջ հրատարակուած նամակ մը հաստա-
տելով այս աղետալի արկածը, կժանու-
ցանէ թէ ջրահեղձ եղողներուն մէջ մեր
ազգայիններէն տասը հոգի կ'աւանդին,
և ողորդեալ կղզեաց մէջ մեր ազգայինք
ալ ընդարձակ ագտարակներ ու կալուած-
ներ ունէին, և զամենքն կորուսին :

Այսպիսի չէ : Դարձեալ յիշեալ նամա-
կէն կիմանամք, որ Դաքքայի մէջ ընա-
կեալ երեք հայ վաճառականք, պար-
կեշտ՝ պատուաւոր և ճօխ, որոց ձեռ-
քն է եղեր՝ տեղւոյն եկեղեցւոյն կա-
ռավարութիւնը և հայ ազգին պատուոյն
պահպանութիւնը, վերջին ժամանակնե-
րըս մինչև ցմրուր քամեր են թշուառու-
թեան դառն բաժակը : Առաջինը՝ Պ.
Նիկի Պողոս Յովակիմեան, ծանր պար-
տուց ներքեւ մնալով (140) հազար անգ-
լիւայի չափ) մտատանջութենէն ու տըրտ-
մութենէն հիւանդացեր ու մեռեր է :
Երկրորդը՝ Պ. Գրիգոր Պողոսեան, որ
հանգուցելոյն աղգակաւ ու երայխաւոր
ըլլալով՝ մեծ քնասուց ենթարկուեր է,
իւր ցաւն ու կսկիծն առաւել ծանրացեր
է՝ իւր մէկ ամենասիրելի որդին մահ-
ուան զոհ տալով : Երրորդը՝ Պ. Յովհան-
նէս Ստեփաննոսեան, կաթուածի յան-
կարծական հարուածով զրաւեր է ի կե-
նաց :

Այսպէս ահա տեղւոյն հայ ազգու-
թեան ճրագը մարեր է : Մնացեալ փոք-
րաթիւ ազգայինք արդէն աղքատ են,
և իրենց ապրուստն ու անհրաժեշտ պի-
տոյքն հոգալու անբաւական, որով ե-
կեղեցին ու քահանայն ալ կմնան անոք
ու անխնամ :

Դաքքայի ազգայնոց գլխուն վրայ հեռ-
բզհետէ թափած այս աղէտները՝ Յօրայ
համար պատմուածներէն ինչ տարբե-
րութիւն ունին :

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Հեռագիր մը լուր կուտայ, թէ
Օտեան Էֆէնտի, օսմանեան դեուպան
Սատրգ փաշայի հետ միանալով՝ Փարիզի
մէջ յաջողեր է տեղւոյն սեղանաւորաց
հետ գրամական պայմանագրութիւն մը
հաստատել, անտառները իբրեւ ապահո-
վութիւն ցոյց տալով :

Պէրլինէն գրուած է, թէ Գերմա-
նիոյ կողմանէ խորհուրդ տրուեր է Ռու-
սիոյ՝ պատերազմի համար չաճապարել,
և թէ՛ Ռուսիա ինչ ընելիքը պիտի որո-
շէ, իկնաթիէվ զօրապետին Բեդըրս-
պուրկ հասնելէն, և նորա ծանօթու-
թիւններն լսելէն յետոյ :

Ռուսաց կայսրը, տարեդլիսոյ չը-
նորհաւորութեան առթիւ, դեսպաննե-
րը իւր ներկայութեան ընդունած ժա-
մանակ, խօսքն օսմանեան գործակաւա-
րին ուղղելով ըսեր է թէ, — « Ինչու կհա-
կառակիք Եւրոպիոյ փափաքանաց . ես
խաղաղութեան կ'իմաստարկիմ : Սուլթանին
հաղորդեցէք զայս » : — Գործակաւտարն
պատասխաներ է, թէ այս յայտարա-
րութիւնը կհաղորդէ կայսերական կա-
ռավարութեան :

— Ազգային պահպան զինուորու-
թեան օրէնքն խմբագրուեր ու վաւերաց-

ուեր է : Այս կարգի զինուորք՝ ի հարկին պատերազմի ալ պիտի երթան :

— Ահմէտ-Սապրի, Մուսթաֆա-Շիւքրի, և Հասան-Հիւմի ստորագրութեամբք, երեք տաճիկ վաճառականք, երէկուան իթթիհատի թերթով կ'ծանուցանեն, թէ պատրաստ են առանց տոկոսի 100 հազար լիրա փոխ տալ կառավարական գանձուն, եթէ Օսմանեան պատուոյն պահպանութեան համար պատերազմ բացուի, պայմանաւ որ գանձը անդորր վիճակին մէջ հատուցանէ : Ասկէ զատ, մահմետական և ոչ-մահմետական ձեռքն հասանձանց ալ հրաւեր կ'կարդան, որ այժմէն իրենց հետ գանձուց պաշտօնատունը երթան ստորագրեն՝ իրենց փոխ տալիք ստակին գումարն :

— Կարսէն առ Լաթիւրի հեռագրեր են յունկար 12 թուով : — « Հիւսյ իմացայ, որ Սըվազի կուսակալը մէկ միլիոն զըշ նուիրեր է, ինպստ զինուորական ծախուց : Լուր կուտան, թէ Մուսուլէն 40 հազար կամաւորք ճամբայ ելեր են : Գուզլիւանի Գայմագամ Շախ Հիւսէյին պէյ (մեր ազգին ծանօթ) կամաւորաց գունդ մը կ'կազմէ : Օր ըստ օրէ կ'աւելնայ զօրաց պատերազմական եռանդը : »

— Կրետէէն եկած մասնաւոր նամակներու նայելով, այս օրերս կղզոյն մէջ տեղ տեղ սկսեր են ժողովրդական գումարումներ ըլլալ, և ցոյցեր տեսնուիլ : հրապարակաւ դէնք կ'գործածեն, և մինչև բերդին մօտերը գալով հրացան կ'պարպեն, և դրօշակ կ'պարզեն : Կասկած կայ, թէ նոր ապստամբութիւն մը պիտի ելնէ դարձեալ Կրետէի մէջ : Դեռ յայտնի չէ, թէ տեղական կառավարութիւնն ինչ միջոց ի գործ դրած է այս սկզբնական ցոյցերուն դէմ :

— Մօտերս երեք նոր լրագիրք ալ պիտի հրատարակուին, թուրքերէն լեզուաւ, Սուլայի, Իսթիգամէթ և Միւսաւլաթ անուններով :

— Լոնտոնէն հեռագրուած է, թէ դեսպանաժողովոյ առաջարկութեանց մերժման լուրը հոն հասնելուն պէս, ժողովրդէն բազմաթիւ անձինք քանիցս օսմանեան դեսպանատան շուրջը ժողովուելով՝ գահադաշնակութեան ցոյցեր ցոյցեր, և կեցցէներ պօռացեր են՝ Սուլթանին, Միտհաթ վաշայի, և առաջարկութիւնները մերժող ընդհանուր ժողովոյ համար : Դեսպանը, իւր մարդերով, ամեն անգամ դեսպանատան դուռը իջեր, և յանուն օսմանեան աղէին՝ շնորհակալութիւն յայտնէր է :

— Ինպստ օսմանեան զօրաց, Լոնտոնի մէջ բացուած հանգանակութեան գումարը՝ մինչև ամսոյս 6ը, 6500 լիրա եղեր է :

— Կառավարութիւնը պաշտօնական կերպիւ կ'ծանուցանէ, թէ եկեղեցեաց ու սինակոններու կողմանէ շրջաբերութեան հանուած տոմսակներուն գործածութիւնը՝ առ առաւելն միայն մէկ շաբաթ ներելի է, և թէ՛ այնուհետեւ ուրու ձեռք որ գտնուին ոյն տոմսակներէն՝ պիտի գրաւուի և պատիժ պիտի տրուի գործածողին : Այս առթիւ միանգամայն կ'յայտարարէ, թէ 40 փարանոց թղթադրամ, և 5 փարանոց պղինձ դրամքի օրէն շրջաբերութեան պիտի հանուին :

— Օգոստոսիառ Սուլթանին հրամանաւ, զինուորական գործոց նախարարէն սկսեալ մինչև ամենաստորին աստիճանի հրամանատարն, այսուհետեւ իղմիտի գործարանաց չուխայէն պիտի շինեն իրենց հանգերձները : Նախարարն և այլք արդէն շինած ու հագած են : Պալատան մարդիկ ալ սկսած են Ֆէսհանէի չուխայէն հագնիլ : Իղմիտի չուխային կանգունը՝ 31, և Ֆէսհանէինը՝ 40 զըշի կառնուի : Այսպէս հարկաւ հասարակութիւնն ալ կ'սկսի՝ երկրին բուն գործըն եղող չուխային յարգ տալ, դրամը երկրին մէջ կ'մնայ, և միանգամայն գործարաններն օրօրէ կ'շատնան և կ'յառաջադիմեն :

— Կըսուի, թէ կայսերական կառավարութիւնը, Անգղիայէն ու Գաղղիայէն քանի մը անձինք բերել պիտի տայ, գանձային և ոստիկանութեան բարեկարգութիւններն նոցա ձեռք կ'առարել տալու համար :

— Առաջին աստիճանի երկրորդ կարգի պաշտօնատարութիւն տրուեցաւ՝ Շուրայի-Տէվէթի հասարակային շինուածոց բաժնին անդամներէն Նուրեան մեծապատիւ Յովհաննէս Էֆէնտիի :

— Անգղիական լրագիրք կ'գրեն, թէ Սերվիոյ և Գարատաղի իշխանութիւնք առ այժմ Օսմանեան կառավարութեան հետ հաշտուելու միջոցը կորսնեն : Թայմըզ մասնաւորապէս հեռագիր մը հրատարակած է, որով կիմացուի թէ Սերվիա Անգղիոյ միջնորդութիւնը խնդրած է այս մասին :

Իսկ Պօլսոյ մէջ պտըտած լուրերուն նայելով՝ Սերվիոյ ու Բ. Դրան մէջ ուղղակի բանակցութիւն սկսած է՝ առանց որ և է միջնորդի հաշտութեան համար, թէ Բ. Դուռը արդէն հեռագրեր է Սերվիոյ իշխանին, որ գահացուցիչ ընդունելութիւն պիտի ըլլայ եթէ ի հնազանդութիւն գան, և բերան առ բերան բանակցութեան համար Պօլսէն յատկապէս պաշտօնակալ մ'ալ զրկուեր է Պէլիրատ, որ է Բէրթէվ Էֆէնտի, լրագրական նախկին վերատեսուչն :

— Եանեայի կուսակալութեան վիճակէն երեսփոխան ընտրուեր են՝ Ենի-Չէհիրի երեսփոխանէն Հիւսնի պէյ, Նիքօլաքի Էֆէնտի, Եանեայի երեսփոխանէն և Խոտաբէի ժողովոյ անդամներէն Մուսթաֆա պէյ, Նաքի պէյ, Ալէքս Էֆէնտի, և Եանեայի հրէայ երեսփոխանէն Տաւիլզօն Էֆէնտի :

— Աթէնքի Օսմանեան դեսպանատան պահանջման վրայ, այսուհետեւ Յունաստանէն Սէլանիկ երթալ ուղող հեղինք՝ պարտաւորեալ պիտի ըլլան կանխաւ իրենց անցագրերը Օսմանեան դեսպանատան ներկայացունել և նշանակել տալ :

— Լուր կայ, թէ Միջերկրական ծովու կղզեաց ամենքն ալ միացնելով, և կեդրոնը Բատոս ըլլալով՝ նոր կուսակալութիւն մը պիտի կազմուի, և ընդհանուր կառավարիչ պիտի անուանի՝ Սուլթանի վարժարանին վերատեսուչ Սալա բաշա :

— Չորրորդ աստիճանի Մէճիտիյէ պատուանշան տրուեցաւ՝ Տէյլի-Թէլէկ-Լաֆ լրագրոյն Պօլսոյ թղթակցին :

— Բրէզընի ժողովուրդը 1000 ձի նըուիրեր է, կայսերական բանակին գործածութեան համար :

— Վագըթի մէջ կարգացինք երէկ, թէ ռուս զնդապետ մը՝ ըստ վճռոյ պատերազմական ատեանի՝ մահուան դատապարտուեր է, և մօտերս կայսերական տալիս առջև հրացանի պիտի բռնուի, Թուրքիոյ զինուորական վիճակին վրայ խիստ սուտ տեղեկութիւններ տուած ըլլալուն համար : սա՛ իւր կառավարութեան գրեր է եղեր թէ օսմանցին հաղիւ կրնայ 50 հազար զօրք հանել, մինչդեռ 800 հազարէն աւելի կրնայ հանել :

— Պուլղարիայէն քանի մը օրիորդք Ռուսիա անցեր են, կըսէ Սատագաթ, բժշկութիւն սովորելու և ապա ռուսական բանակներուն մէջ ծառայելու նըպատակաւ :

— Ակրամի մէջ (Աւստրիա) մասնաժողով մը կազմուեր է, Գարատաղի իշխանին սուր մը ընծայելու համար :

— Մէրսինի մէջ շատ օրեր յորդ անձերներ գալով՝ բոլոր գիւղաքաղաքը ուղղուեր, տուններն՝ պանդոկներն՝ խանութներն և ուրիշ չէնքերն հեղեղաց մէջ մնացեր, և երեք այր ու երեք կին ջրահեղձ եղեր են : Վնասը՝ մինչև տասը հազար լիրա կ'հաշուեն : Ասկէց զատ, Ատանայի՝ Էնկիւրիւի և Գօնեայի կողմանց տասանորդէն բազում արմտիք՝ որ Պօլիս զրկելու համար Մէրսին կ'գտնուէին, բոլորովին աւրուեր են :

— Ջրոյց կայ, թէ Պէրլինի կառավարութեան ձեռքը քանի մը գրեր անցեր են, որով կիմացուի թէ Գաղղիոյ մէջ ներկայ կառավարութիւնը տապալելու, Օրէանեան ազգատոհմէն մէկը թագաւոր դնելու, և Գերմանիոյ դէմ պատերազմ հրատարակելու նպատակաւ գաղտնի մասնաժողով մը կայ : և թէ՛ այս մասնաժողովին մէջ կ'գտնուին՝ քաղաքական ու զինուորական բարձրաստիճան անձինք, և դեսպանութիւն ըրած, ու Մաք-Մահոն նախագահին հետ բաւական սերտ յարաբերութիւն ունեցող անձինք :

Վիէննայի լրագիրներէն ելած է այս զրոյցը, և դեռ չգիտցուիր թէ, մինչև որ աստիճան կարևորութեան արժանի է :

— Ռուսաստան գտնուող անգղիացի զինուորական պաշտօնակալք գրեր են իրենց կառավարութեան, թէ ռուսական զօրքն այս օրերս Բրուզ գետը պիտի անցնի :

Ի Լ Ա Ն

ՊԱՊԸ ՍԵՐԱՍԳԻՐԻ

Առաքիլի շահանէ իշուն տօքսան իքի սէնէսի չուպաթը իսթիտաւնտան նիհայէթինէ գատար իւզումի օլան իւզ պինտէն իւզ էլլի պին գըյէյէ գատար սըզըր լահմընը պէհասը սիմ մէճիտիյէ իկիրմի զրուշա օլարագ մալիյէ խաղինէ սինտէն թէէտիյէ վէ իթա գըլլմագ շարթը իլէ, պէհէր գըյէսի ալթը զրուշ իկիրմի տօգուզ փարայա օլարաք թալիպի էօհտէսինտէ օլուպ քեանուսի սանիի ըումինին իկիրմիպէշինճի սալը կիւնի սաաթ եէտիտէ գարարը գաթիսի վէրիլէճէկինտէն՝ իթա իթմէկէ թալիպ օլան լարըն եէվմի մէգըրլարտէ վէ շէրայիթի պիլմէք իսթէյէնլէրին տահա էվլէլէճէ Տարը շուրայի ասքէրիյէ կէլմէլէրի :

1877 թ. քանունի սանի 17

Պապը Սէրասքէրի

ԿԱՆՈՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅ ԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ
ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ Ի 1 ՆՈՅԵՄ. 1876 Ի ՂԱԼԱԹԻՍ

ՆԳԳԻՆ

Ընկերութեան նպատակն է ուսումնական հանդէս մը հրատարակել և ըստ իւր կարի օգնել Ազգ. գրականութեան :

Պայմանք

1. - Ընկերութեան կրնան անդամակցել յառաջադիմութեան նախանձախնայիր ամէն ազգայինը :

2. - Ընկերք պարտին ամսական մէկ բաժին վճարել . բաժինը՝ 4 դահսկան է . բարեհաճող ընկերք ազատ են մէկէ աւելի վճարել :

3. - Բաժինները ամսէ ամիս կը հաւաքուին :

4. - Ընկեր մը եթէ մինչև երեք ամիս իւր բաժինները չվճարէ , ազգարարութիւն մը կընդունի . և եթէ անպատասխանի թողու զայն՝ հրաժարեալ կը համարուի :

5. - Հրաժարիլ ուզող անդամ մը իւր վճարած բաժինները յետս պահանջելու իրաւունք չունի :

6. - Ընկերութեան կազմութենէն վերջը անդամակցողը իւր ընդունուած ամիսն պիտի վճարէ բաժինգինը . իսկ բարեհաճող ընկերք ազատ են ընկերութեան սկզբնաւորութեան օրէն հաշուել :

7. - Ընկեր մը եթէ մայրաքաղաքէս հեռանայ և ուզէ անդամ մնալ , կամ տարեկանը կը վճարէ և կամ իրեն փոխանորդ մը կը կարգէ :

Կազմութիւն

8. - Ընկերութիւնս երկու ժողովներով կը կառավարուի , ընդհանուր ժողով և գործադիր ժողով :

Ընդհանուր ժողով

9. - Ընդհանուր ժողովը բոլոր անդամներէն կազմուած , և նիստ կունենայ՝ ամիսը մէկ անգամ , գործադիր ժողովը ընթացքը քննելու և նորա առարկութիւնք վաւերելու կամ մերժելու :

10. - Ընդհանուր ժողովը իւր մէջէն կընտրէ իւր ատենապետն ու ատենադպիրը որոց պաշտօնավարութիւնը տարի մը կտեւէ , և որք գործադիր ժողովը անդամ չեն կրնար ըլլալ :

11. - Գործադիր ժողովը գաղտնի քունէարկութեամբ ընդհանուր ժողովէն կընտրուի , և կը բաղկանայ 12 անձերէ :

12. - Գործադիր ժողովը իւր մէջէն կընտրէ իւր գիւանը և մէկ հաշուակար :

13. - Գանձապետը ընդհանուր ժողովէն կընտրուի և իւր պաշտօնավարութիւնը կը տեւէ տարի մը :

14. - Ատենապետը գործադիր ժողովը որոշումները ամսէ ամիս ընդհանուր ժողովը վաւերացման կնքեկայացնէ :

15. - Հաշուակարը ընդհանուր ժողովը մէջ բաժինները կհաւաքէ , և ընկերութեան կնքով մէյմէկ ընկալագիր կուտայ բաժանորդներուն :

16. - Գանձապետը հաշուակալէն ընդունած ամբողջ գումարին ի փոխարէն ընկալագիր մը կուտայ գործադիր ժողովը . այս ընկալագիրը կյանձնուի ընդհանուր ժողովը գիւանին :

17. - Գործադիր ժողովը պարտի 3 ա-

միսն անգամ մը գանձապետին հաշիւները քննել :

18. - Գործադիր ժողովը ընկերութեանը գործառնութեանց համար գանձապետէն առած գումարներն փոխարէն ընկալագիր մը տալ պարտաւոր է :

19. - Գործադիր ժողովը անդամներէն մին եթէ երեք անգամ բացակայ գըտնուի՝ հրաժարեալ կը համարուի :

20. - Գործադիր ժողովը առանց ընդհանուր ժողովը հաւանութեան չէ կարող բան մը գործել :

21. - Գործադիր ժողովը պաշտօնավարութիւնը կըտեւէ վեց ամիս և անգամը վերընտրելի են :

22. - Ընկերութեան բոլոր անդամներէն եթէ 12 հոգի ալ մնայ , դարձեալ ընկերութիւնը իւր նպատակին կը ծառայէ . և եթէ ասոնք ալ իրենց մէջ չընդամաձայնին՝ ընկերութեանս բոլոր գոյքը Հայաստանի ազգատիկ վարժարանի մը պարտաւոր են նուիրել :

23. - Ընկերութիւնս իւր հրատարակելի հանդէսին վերաբերեալ յատուկ կանոնադրութիւն մը ունի :

24. - Ներկայ կանոնադրութիւնս ամէն տարի նոյեմբերի ամսոյ մէկին վերաքննութեան կը դրուի ընդհանուր ժողովը ատենը . բայց ընկերութեան նպատակը անփոփոխ է :

1876 Նոյեմ, 1 ի Ղալաթիա

Եալընդ իբի ատէտ սաղիր չէքմէճէ անախթարը իյէ , պիր ատէտ սաաթ ա-նախթարընը հալի քիւչիւք փարա չան-թաը զայ իտիլիկինտէն , հէր քիմին եէտինէ կէչիլ իսէ , քէօբրիւ պաչընտա քիթապճի Մատթէօսեանըն տիւքեանը-նա կէօթիւրտիւկի հալտէ , եարըմ լիրա վիրիլէճէք :

ԱՌ ԱՐԵԳԱԿՆ

ՄԵԾ ՏՈՒՆ ԴԵՂԱԳՐՈՒԹԵԱՆ
ԵՒ ԴԵՂՕՐԷԻՑ
Վ . Ծ Ա Ն Ն Ի
Բերա Մեծ փողոց Աղաճամի քիւ 77
ԵՒ
Կ. Պօլիս Կամուրջի հրապարակը քիւ 1—2

Եւրոպայի առաջին գործարանաց հետ յարաբերութեամբ կապուած , և իւր ղեկորէից ընտրութեամբ և գնոց չափաւորութեամբ հրաշակուած :
Միակ մթերանոց անուանի Հ. Նէսթլէ քիւ միագէտին շինած Զ. Լ. Կ. Կ. , որոքքիւրի արէ

տղայոց , տկար կաղմ ունեցող և հիւանդութեանէ ապաքինելոյ միակ սննդարար ուտելիքէն համայն Եւրոպայի մէջ ընդունուած և ամեն զըլ-խաւոր բժշկաց հաւանութիւնն ստացած :

Հոն կը գտնուի նաև .
Գո-ժ- (մատակի խմորեալ կաթ) որ մեծ համբաւ ունի Եւրոպայի մէջ և շատ կը փնտրուի :

Սէ-Լ. Գ. Գ. Գ. , գուտ և մաքուր , Բէլ-թիէ , Տիւպօսք , Ժօպսթ և Էվանս Լէդէ ճարտար քիմիագէտներէն պատրաստուած :
Ձիւն Է-ը , գուտ , Գրիսթիանայի Բէթէր Մէլէրի գործարանէն ելած :

Եւրօքի (հինտիպա) Խահաէ , Լուտփիւս պուրկի Հ. Ֆրանք գործարանէն ելած ստամոքսի ուժ տուող և ախորժակ բացող , որ հասարակ խահուէի հետ խառնելով գինը մեծապէս կիջեցնէ՝ առանց համու ու հոտը փոխելու :
Արուստիպիս սառնոց ամեն ժամու մէջ :
Տի-ձիւն Գո-ր , մազերու անփրկելի ներկ :

PILULE HOLLOWAY

ԴԵՂԱՀԱՏԻ ՀՈՒՆՈՒԻԻ

Լեարդի, ստամոքսի, և աղիքներու ամեն տեսակ անկարգութեանց համար խիստ ընտիր է սոյն դեղահատը, նաև լղային տկարութեան, ուժաթափութեան և տխրութեան համար. կը ջնջէ և անհետ կընէ ամեն տեսակ անշարժութեանց հետքերը: Սրտի և երկկամանց վրայ օգտակար ազդեցութիւն մ'ունի. արիւնը մաքրելով նոցա խանգարեալ վիճակը կը կանոնաւորէ, և զրգուելով կենսական գործարանները կը զօրացնէ: Իւր դեղական մեծ ազդեցութեամբ սրտախառնութիւն, կուծուութիւն, մաղձային հիւանդութիւններ, որովայնի մէջ լեցուած կաղեր, գլխի ցաւեր կը վանէ. մարսողութիւնը կը չափաւորի, և մարմինը մաքրուելով բոլոր այն աղտեղութիւններէ՝ որ շատ անգամ զանազան հիւանդութեանց սկզբնապատճառ կըլլան, առողջ, ուժեղ, և բնական դիրքը կըգտնուի:

ONGUENT HOLLOWAY

ՍՊԵՂԱՆԻ ՀՈՒՆՈՒԻԻ

Մորթային հիւանդութիւնք և վէրք բուժելու մասին ունեցած պայտամական յատուկութեանցը չհաւասարիր բնաւ ուրիշ դեղ մը. հին կամ նոր թուանաւոր վէրքեր, ուռեցք, քաղցկեղ (չիրիփէնչէ), սրունից և ստեանց վէրքեր կամ բոլորովին կանցնին և կամ կ'աւանան. օգտակար է նաև հարսուխի, հազի, սրտի բարտխման, մանաւանդ օղացաւ (եէլ) ըսուած հիւանդութեան: Իւր կազդուրիչ և զօրաւոր ազդեցութեամբ խոյլ (սքրանա) հիւանդութեան ապականիչ զօրութիւնը ինչ աստիճան որ ըլլայ՝ կը գիմագրաւէ:
Այս դեղերուն գործածութեան եղանակը նշանակուած է իւրաքանչիւր տուփի վրայ, որ կը գտնուի ամեն դեղավաճառներու քով, և մասնաւորապէս Պահճէ-գափու թաշ խանի կողմէրը Պ. Գասապեանի դեղարանը՝ Նո. 7՝ կը ծախուի:

Աւելի առնել ուզողը կը հրաւիրուի առ հեղինակն տղթոր Հոլլօուէ ի Լոնտոն Օքսֆորտ փողոց թիւ 555:

ՊԱՅՄԱՆՔ ՓՈՒՆՋԻ

- 1.—Փոռնը 2ՈՐԵԲԵՐԹԻ և ՇԱԲԱԹ օրերը կը հրատարակուի:
- 2.—Տարեկան բաժանորդագիրն է միայն չորս արծաթ մէճիտ՝ կանխիկ վճարելի թէ՛ մայրաքաղաքիս և իւր արուարձանաց և թէ՛ գաւառաց համար:
- 3.—Վեց և երեք ամսոց համար ալ բաժանորդ կընդունուի:
- 4.—Տեղական ու գաւառական թղթատարութեան ծախքը խմբագրութիւնը պիտի վճարէ:
- 5.—Հատը 40 փարայ է, և կը գտնուի ամեն Հայ գրավաճառաց խանութները և ձեռքէ ծախողներու քով:
- 6.—Մանուցման տողը 3 զրուէ է մէկ անգամի համար: Աւելի աժան կըլլայ աւելի անգամներու համար:
- 7.—Խմբագրութեան վերաբերեալ որ և է գիր ուղղելի առ Տնօրէն-Տէր Հ. Ս. Ալաճաճեան: Կ. Պօլիս Ալաճա-Համամ թալլի խան միջին լարի թիւ 19:

ՏՆՕՐԷՆ ԵՒ ՏԷՐ

Հ. Ս. ԱԼԱԺԱՃԵԱՆ

ՏՊԱԳՐ. Ս. Ղ. ՊԱՐՏԻՉՊԱՆԵԱՆ ԵՒ ԸՆԿԵՐ
Իրգա փաղա խան քիւ 3